

Kunstwereld grossiert in holle prietpraat

Met haar potsierlijke, wereldvreemde jargon bewijst de kunstsector zichzelf een slechte dienst

Zo klinkt die vaagtaal

” Door op zoek te gaan naar de afwezigheid van menselijke interventie, te wachten op de climax van het tijdelijke en door de technische grenzen van zijn camera op te rekken, worden De Ridders werken behalve exotische rapportages tevens autonome artificiële werelden. Fotomuseum Foam over werk van Misha de Ridder

Vaak word chaos beschouwd als een anarchistisch gebrek aan orde, en niet als een zelfstandig, harmonieus fenomeen. [...] Sarah Palmer isoleert objecten uit hun dagelijkse omgeving op een manier die zowel verstillend als spanning oproept. Fotomuseum Foam over de tentoonstelling 'Capricious presents'

Het werk [...] reflecteert op context, institutionele kadering, productie en receptie van kunst. Haar installaties en objecten, verwant met zowel sculptuur, architectuur als design, hebben vaak een ongebruikelijke relatie [...] Zo ontstonden 'niet-kleuren', verwijzend naar niets anders dan het object zelf. [...] De elegante, abstracte installatie [...] is niet simpelweg op te vatten als een traditioneel, modernistisch streven naar objectiviteit. Het Stedelijk Museum over Beliebte Stellen (Hot Spots) van Nairy Baghramian

[Manon van Kouswijk] is geboeid door het idioom van klassieke sieraden, in het bijzonder de parelketting. "Ik was geïntrigeerd door het strenge en afstandelijke karakter en voelde een sterke behoefte het zodanig aan te tasten, dat andere eigenschappen dan de volmaaktheid ervan zichtbaar zouden worden." Het Stedelijk Museum over het werk van Manon van Kouswijk

[Cady Noland] verwijst in haar werk veel naar de bredere betekenis die alledaagse materialen kunnen hebben. Met het gebruik van metaal refereert ze [...] aan de symbolische associaties en de aantrekkingskracht die het materiaal heeft. De Hallen over werk van Cady Noland

Faber geeft ze de mogelijkheid te spelen met kwaliteiten zoals verwachting, genialiteit en diletantisme. Bovendien gebruiken ze Fabers interesse in schilderkunst als een vehikel om los te komen van de eigen psychologie. Galerie W139 over de fictieve kunstenaar Gernot Faber van Sebastian Reuss en Lutz Krüger

► Een ideetje heet 'paradigma' of 'concept'. Kunstwerken zijn 'vehikels'.

► Door zulke taal krijgen mensen het gevoel te kijken naar de kleren van de keizer.

Door JOOST SWANBORN

De weinig eloquente wijze waarop de kunstsector zich verveert tegen bezuinigingen wortelt in een traditie van in zichzelf gekeerd, vaag taalgebruik. Natuurlijk, het is lastiger de waarde van abstracte objecten duidelijk te maken, dan van meer 'blauw op straat' of 'handen aan het bed'. Maar de kunstwereld maakt het haar opponenten wel erg gemakkelijk. Zij liikt

geen heldere taal te willen spreken.

Neem de bijschriften en brochures in musea en galleries. Waar je als bezoeker begrijpelijke informatie en enige mate van objectiviteit verwacht, tref je in het beste geval hermetisch proza aan, en in het ergste geval opgeblazen nonsens waar ook na noeste *close reading* geen chocola van valt te maken.

De sector grossiert in clichés, open deuren. Grote Woorden en interessante adjectieven. Ideetjes heten 'paradigma's' of 'concepten', veranderingen 'transformaties', gebruiksvorwerpen 'archetypen' en smaakverandering 'esthetische modelwisselingen'. 'Beelden' zijn 'iconisch' en hebben onveranderlijk 'een sterke dynamiek'. Een allegaartje aan werken is 'een veelheid aan uitingsvormen'. Staan en hangen objecten kriskras

door de zaal? Dan is er 'een ongebruikelijke relatie met de tentoonstellingsruimte'.

In dit idioom is nietszeggendheid verheven tot norm. De kunstenaar is 'geboeid', 'gefascineerd' en bij voorkeur 'gepassioneerd' door 'spanningsvelden', 'contrasten' of 'kwaliteiten', die hij vervolgens 'onderzoekt'. Werken die zo ontstaan zijn 'vehikels' met als belangrijkste eigenschap dat zij 'reflecteren op' of 'refereren aan'. Bijvoorbeeld aan 'symbolische associaties', 'culturele waarden' en 'verhaalstructuren'. Ook 'spelen' zij met 'verwachtingspatronen' of 'illusie en realiteit'. Zij 'stellen vragen', 'vertellen verhalen' en 'doen voorstellen'. Deze werken hangen of staan dan ook niet gewoon, nee: ze 'verhouden zich tot de ruimte', of 'verwijzen' naar iets daarbuiten –

maar in het ideale geval 'naar zichzelf'.

Daarnaast is het uiterst belangrijk dat 'het traditionele museumdecorum wordt verstoord', of dat er – al dan niet 'systematisch' – wordt 'bekri-

► Het terminologische spervuur lijkt een gebrek aan kwaliteit te verhullen ◀

tiseerd', 'ontregeld', 'becommentarieerd', 'aan de kaak gesteld' of 'blootgelegd'. 'Stereotiepen en clichés' bijvoorbeeld, of 'de overdaad en gulzigheid van de consumptiecultuur'. De 'voeuristische verwachtingen van de

kijker' doet het ook altijd goed.

Dit resulteert in teksten van een nachtmerrieachtige abstractie. Wat moeten we ons voorstellen bij werken die zijn 'bevrijd van hun vierkante vorm', 'abstracte lijnen en geometrische vlakken' die 'een dialoog aangaan binnen de totaalvorm', werken die 'reflecteren op context, institutionele kadering, productie en receptie van kunst', en kunstenaars die 'de representatie van identiteit in de massamedia benaderen op zowel ethische, politieke, maatschappelijke, esthetische als epistemologische wijze'? Hoe serieus nemen we de kunstenaar die parelkettingen bewerkt uit 'diepe behoefte die zodanig aan te tasten dat andere eigenschappen dan de volmaaktheid ervan zichtbaar worden'?

Het terminologische spervuur sug-

gereert diepgang en degelijkheid, maar is zo betekenisloos dat het volslagen gratis wordt. 'Verwijzen' en 'ontregelen' op zichzelf vormen geen garantie voor kwaliteit. En het aplomb waarmee wordt vermeld dat werken 'belangrijk' zijn – of, nog raadselachtiger, 'urgent' – getuigt vooral van onvermogen tot zelfreflectie en een wereldvreemde arrogantie. Dat is niet alleen potsierlijk; met deze esoterische wartaal wekt de kunstsector de indruk zich te willen onttrekken aan kritiek en eigenlijk een gebrek aan kwaliteit te verhullen. En waar het gaat om gesubsidieerde kunst, laadt zij de verdenking op zich de subsidiegever zand in de ogen te strooien. Een achterdochtige geest zou zelfs kunnen denken dat de partijen samen het bekritiseerde stelsel in stand willen houden met dit on-

doordringbare jargon; wiens brood men eet, diens woord men spreekt. Geen wonder dat een meerderheid van de Nederlanders achter de bezuinigingen staat; wie niet al het gevoel had te kijken naar de kleren van de keizer, krijgt het wel door de holle prietpraat uit het humbuglexicon.

Daarmee bewijst de branche zichzelf een slechte dienst – want de kwaliteit van de tekst zegt niets over de kwaliteit van de kunst. Toom die prenties dus wat in, geef informatie in gewonemensentaal, en motiveer waarom iets goed bedacht of knap gemaakt is. Of zwijg; een mens wil ook wel eens gewoon een mooie expositie met werk van goede kunstenaars.

Joost Swanborn is oprichter van taaladviesbureau Taaldokter.nl. Op zijn website staat een 'Kunstbullshitdetector'.

Illustratie Ruben L. Oppenheimer